

Lawrence Durrell
LIVIA ALI ŽIV POKOPAN
Avignonski kvintet

prevedel Ferdinand Miklavc

Za Denisa in Nanik de Rougemont

*»V imenu Psa Očeta, Psa Sina in Psa Svetega Duha,
amen. Tu se začinja druga lekcija.«*

***

*»Obstaja morda pot med popolnoma poljubnim in
popolnoma gotovim?«*

***

»Ob petih pomešanih barvah človek oslepi.«

Kitajski pregovor

Določena tišina

Ko je novica o smrti Tu dosegla Blanforda, je pravzaprav živel v njeni hiši v Sussexu, opazoval naletavanje prvega zimskega snega s temnega neba med še temnejšim drevjem, ki je že davno pogoltnilo okrast sončni zahod. »Pravzaprav« zato, ker bo njegova različica dogodka nekoliko drugačna tako zavoljo zanamcev kot tudi zaradi slogovnih razlogov. Globok naslanjač mu je varoval hrbet pred prepihom, ki se je kljub migljajočemu ognju hrastovine v kaminu poigral po staromodni sobi z visokim stropom in ozkim podestom za glasbenike. Bergele so ležale poleg njega na preprogi. Ko je odložil labodjemu vratu podoben telefon, je čutil, kako spoznanje buči v njegovi notranjosti kakor v kaki veliki tropski školjki – hrum valov na belih peščinah na drugi strani sveta. Zdaj ne bo mogla prebrati (sebičnost pisateljev!) vsega novega gradiva, ki ga je bil dodal k svoji knjigi – romanu o še enem romanopiscu, imenovanem Sutcliffe, ki je postal zanj in za Tu skoraj tako resničen, kot je on sam, Blanford, resničen zase. Iz rokava je potegnil robec in si otrl suhe ustnice – suhe od večne cigare, ki jo je moral imeti med zobmi, kadar je delal. Nato se je odzibal do zrcala pri knjižni omari in nekaj trenutkov strmел vase. Telefonski zvonec je ostro zvenknil in škrtnil – pri medkrajevnih pogovorih je vedno tako: kot poslednji curek krvi iz utripalnice. Pisatelj je še kar strmел, si predstavljal, da je Tu, ki mu vrača

pogled. Torej to je videla, to je vedno videla! Iz oči v oči in iz misli v misel – tako je bilo z njima. Nenadoma se je ovedel, da je obdan s knjigami umrle. Podčrtave, opombe. Še vedno je tukaj!

Začutil je, da se je z njeno smrtjo njegova podoba nenadoma osvežila in obnovila – novi podatek je bil tako strašljiv, tako težko sprejemljiv. Pri bogu, toliko bi si še imela povedati – in zdaj je ostala le še gmota potrganih niti, nepovezanih koncev nedokončanega pogovora. Od zdaj ne bo nikogar, s komer bi se lahko res pogovarjal. Nakremžil se je in zavzdihnil. No, torej mora ves ta strastni in plodoviti pogovor zakleniti v svojo lobanjo. Vse dopoldne je igral na stare orgle, vesel, ker je videl, da ga spomin in prsti še ubogajo. Nič se ne more primerjati z glasbo v prazni hiši. Nato zvonec telefona. Zdaj misel na Tu. Smotra pravzaprav ni – ko namreč umreš, zdrsneš v zemljo in se preprosto raztopiš. Nekaj časa ostane nekaj osebnih malenkosti – naprimer čevlji in oblačila in neporabljeni pisemski papir z opuščeni telefonskimi številkami. Kakor da bi bil kdo nenadoma zahrepenel po večji preprostosti.

Zunaj so čebljali otroci, ki so drsali po zamrzlem jezeru. Po ledu so drčali in zvenčali keglji. Spraševal se je, kako bi novico sprejel njegov junak Sutcliffe. Naj v romanu cvili kakor kakšen pošasten pes? Prejšnji večer je v postelji prebral nekaj strani latinskega pesnika, ki je bil Tu najbolj pri srcu; bilo je, kakor da bi spal ob njej. Na misel mu je prišla fraza: »Enakomerno udarjanje latinskega verza je odmev udarjanja njenega srca. Slišim, kako njen mirni glas izgovarja

besede.« V sobi so bile muhe, ki so se izlegle zaradi ogrevanja. Zdelo se je, da berejo brajlico. Predirljivi glasovi zunaj so ostajali na obrobju. Za kaj so koristne knjige, razen za odvracanje boleti? Izenada ga je zbolel hrbet – hrbtenica se je zdela toga kot zastavni drog. Starajoči se vojni junak s polno hrbtenico svinca.

Zaželel si je, da bi kmalu prišla vrsta tudi nanj. Odlej bi ga lahko označili kot »Nezaželen na potovanju« ali zgolj »Prtljaga brez lastnika« – in ga vrgli v prtljažnik, v grob. V mislih je glasno kriknil od osamljenosti, toda ničesar ni bilo slišati. Bil je to rezek galaktični krik samotnega planeta, ki se vrtniči skozi vesolje. Po hiši v Italiji je Tu rada hodila naga, ni imela občutka, da bi bilo s tem kaj narobe, glasno recitirala 16. psalm. Nekoč je rekla: »Strašno je, toda življenje ne drži z nikomer.«

Torej se je tisti Sutcliffe, ki si ga je izmislil za roman *Monsieur*, v zgodnji različici ustrelil skozi zrcalo? »Moral sem,« je pojasnil in pokazal na Blanforda. »Bilo je on ali jaz.« Pisatelj Blanford se je nenadoma počutil kot neznansko sežeta različica nepomembnega epa. Živ pokopan! Bergle so ga žulile pod pazduhami. Vlekel se je po sobi, stokal in preklinjal.

***

Utehe umetnosti so nenavadno redke. Vedno ga je navdajal pritajen strah, da je to, kar napiše, preveč osebno, da bi doseglo bralca. Nabuhlo in zakrnelo, moderen izdelek – boren kot slina ali sperma,

posledica prestrogega navajanja na nočno posodo, ker je mati stremela po čistosti. Izid je zadrževanje odpadne snovi – osebna proza in poezija, tipična za modernega sfinktričnega umetnika. V običajnem življenju bi na zadnji stopnji to temeljno zavračanje prispevanja k veselju, predajanja, dajanja, preraslo v katatonijo! Na »akutnem« oddelku v Leatherheadu so imeli napol spečega katatonika, ki so ga lahko obesili za ovratnik jopiča – obešen na drog s kljuko za meso se je lahko pozibal v položaju zarodka. Kakor netopir, v svojih amnijskih sanjah, pomirjen v namišljeni maternični tekočini. To je vse, kar je ostalo od nekoč dobrega pesnika. Vse njegovo življenje je poteklo v ustvarjalnem zaprtju, zavračanju dajanja, potem pa je nadaljeval tako – z življenjem, obešenim v narekovajih, če se poigramo z besedami. Blanford je segel in se dotaknil zgodnejšega rokopisa svoje knjige *Monsieur*. Podaril ga je bil Tu in dala ga je vezati. Spraševal se je, kje v njegovi domišljiji, ta je njegovo resnično življenje, bi mogel biti Sutcliffe – rad bi se pogovoril z njim. Nazadnje je bilo slišati o njem v Oxfordu, bil je znamenit zaradi svojega dela na podlagi prijateljeve študije o hereziji templjarjev. Poslednjič se je Blanfordu oglasil s skrivnostnim sporočilom na razglednici: »Oxfordski dostojanstvenik se od vseh drugih razlikuje po neobrezani kožici.«

* * *

Spet je tvegala še eno misel o Tu in se nenadoma počutil, kot da bi dobil vročino. Brez diha se je dvignil,

uspelo mu je odpahnuti balkonska vrata, da je spustil noter oblak snežink in val mrzlega zraka. Nato se je s sklonjeno glavo opotekel ven na trato, opazoval svojo sapo, ki se je kadila predenj. S teatraličnim gibom se je s prgiščem snega podrgnil po senceh. Nato se je mukoma vrnil k svojemu sedežu ob ognjišču in k svojim mislim.

Tedaj se je v sobo pritihotapil Cade s čajnim priborom in ga brez besede postavil poleg njega, njegov rumeni puritanski obraz poln vnete zbranosti, kakršno lahko človek vidi le na obrazu zelo neumnih, toda prebrisanih ljudi. V rokah je z nekakšnim pohlevnim ponosom držal nov ortopedski telovnik, ukrojen po meri, ki je končno prispel iz izdelovalnice. Bilo je upanje, da bi s tem pripomočkom Blanford nekega dne lahko odvrigel bergle. Zadovoljno je vzdiknil, ko mu je Cade, brezizrazen kakor mandarin, pomagal iz starodavnega tvidastega površnika, ki ga je imel tako rad (z usnjeno zaplato na komolcih), in ga vklenil v novo oblačilo iz mehke sive gume in skritega jekla. Končno je rekel: »Vstanite, gospod.« In pisatelj je ubogal z nasmehljanim čudenjem; da, lahko je počasi stopal naokrog, se premikal na lastnih nogah. Bilo je kakor čudež. Toda spočetka naj bi ga smel nositi samo uro na dan, da se mišice privadijo na njegovo stiskanje. »Čudež,« je rekel glasno. Cade ga je nekaj trenutkov pozorno opazoval, nato pa pokimal in se obrnil k svojim domačim opravilom, Blanford pa se je z občutkom, da se je znova rodil, naslonil na kaminsko polico in strmел v odvržene bergle. Cade ne bo nikoli razumel, koliko mu pomeni ta nova

iznajdba. Služabnik je bil videti kot tretjerazredni vohljač, kar je tudi bil. Blanford je radovedno opazoval, kako se pomika po sobi, prazni pepelnike, naliva vodo v krožnik na radiatorju, jo doliva v vazo s cveticami iz rastlinjaka. »Cade,« je rekel, »Constance je umrla.« Cade je brezizrazno prikimal. »Vem, gospod. Poslušal sem na aparatu v veži.« To je bilo vse. Pravi Cade s kožo in kostmi. Ko je končal delo, se je kot običajno umaknil molče in kradoma.

Ogljik v diamant
pesek v biser.

Vsako potekanje povzroča bolečino in mi smo del potekanja. Kako slepilne so utehe umetnosti ob osrednji grozi smrti; potegnjeni v veliki lijak kakor mrčes, v *cloaco maximo* smrti, v *anus mundi*! Sutcliffe je v pisanju o njem, oziroma bolje, ko je sam v osebi Sutcliffa pisal o sebi s porogljivim imenom Blanford v romanu *Monsieur*, nekje rekel: »Zanj so bile ženske zgolj koristna stvar. Glede njih ni bil tepec. O ne! Poznal jih je skoz in skoz, tako je vsaj mislil. To se pravi, da je bil slabši od tepca.«

Drži to za Constance ali za Livio, njeno sestro, se je spraševal pisatelj. Za plavolaso dekle in za temno. Za dekle z baržunasto zagonetko in za dekle z labodjim kljunom?

Melji žito, stiskaj grozd,
lomi kruh, svoj, moj,
sapo zajemi, smrt objemi.

Kje je videl te vrstice, ki jih je v knjigi podčrtala Constance? Zdelo se je, kot bi v tistem trenutku že zopet zazvonil telefon, in takoj je vedel, kdo je – lahko bi bil samo njegov izmislek Sutcliffe. Telepatško je moral slišati novico o Constance (Tu). Zdaj je vedel, da je ta klic pričakoval ves dan.

Ni se potrudil izgovoriti običajni »halo«, temveč je takoj rekel svojemu *confrère*, svojemu *sembable* in *frère*: »Slišal si za Tu.« In Sutcliffov zelo prehlajeni in od obžalovanja živčni glas je odgovoril: »Moj bog, Blanford, kaj bo z nama?«

»Še naprej bova posedala in obžalovala pomanjkanje nadarjenosti; še naprej se bova trudila prepričati ljudi. Ravno tako sem užaloščen kot ti, Robin, in nikoli si nisem mislil, da bom. Tako pogosto sem premišljal o umiranju, da sem menil, kako imam tega krilatega konja na uzdi; da, toda tako kot vsakdo sem v mislih goljufal, da sem prvi, ki umre. Domnevam, da je Constance počela enako.«

»Povzročil si, da se je moje življenje ustavilo, ko je umrla Pia,« je rekel Sutcliffe očitajoče in hkrati dostojanstveno, nato pa se glasno useknil. »Tako sem se za nekaj časa tukaj spravil na delo in povsem na novo napisal Tobyjevo knjigo o templjarjih – da sem tu in tam dodal malo pozlate, ji podelil tako blagozvočnost, kakršna se prilega raztresenemu univerzitetnemu učenjaku. Toda zdaj je znamenit in sam čutim potrebo po spremembi, po novi krajini. Tobias ima stolicu na zgodovini, po kateri je hrepenel. Zakaj ne zofe? Živel bo naprej v stožčasti potrnosti, glasno predaval o plastičnosti svinjine novi generaciji

drogiranih huliganov.« Zahahljal se je, vendar brez veselosti. »Kaj pa jaz?« je rekel. »Nimaš ničesar, kar naj počnem, razen, da grem k trapistom?« »Mrtev si, Robin,« je rekel Blanford. »Se spominjaš konca *Monsieurja*?« »Pa me vrni,« je rekel Sutcliffe junaško, »in bova videla.«

»Kaj je z veliko pesnitvijo in s knjigo *Tu Quoque*?« je ostro vprašal Blanford in Sutcliffe je odgovoril: »Čakal sem, da bi, preden jo dokončam, nekoliko prebolel Pio. Bilo je prebrisanost, ko si Pio napravil kot spoj Constance in Livie, vendar pa zato, ker sem bil zaslepljen od ljubezni, nisem nikoli čutil, da bi zmožel upodobiti njen portret. Nisem bil dovolj okruten. In bil sem v dvomih glede Trash, njene črne ljubice. Mislim, da je tvoja zgodba boljša od moje, morebiti bolj žalostna. Ne vem. Toda smrt Tu, uboge Constance, bi moral opevati elizabetinski pesnik.«

Zaradi nekega razloga je Blanforda to razdražilo in je rekel osorno: »No, čemu ne pesem z naslovom ‚Grenke Sutcliffa solzé na grobu Tu‘?«

»Čemu ne?« je rekel njegov pisateljski kolega, njegov podanik, »Ali, morda v slogu sedemnajstega stoletja, ‚Sutcliffov glasni joj, prejoj‘.«

»Poezija,« je rekel Blanford v tišji glasovni legi, skoraj sam sebi, »ki vedno pride z žalostjo; poezija v džambo različici veleblagovnic, dovolj za vso družino. Ekonomično pakiranje. Robby, v Oxfordu ne moreš ostati veder. Naj te pošljem v Italijo?«

»Še ena knjiga? Čemu ne?« Toda Sutcliffe ni zvenel prav prepričljivo. »Pravzaprav mislim, da si ti na vrsti, da eno napišeš – tokrat resnično zgodbo o svoji

ljubezni, o najini ljubezni do Constance in seveda do Livie, kljub temu, kar je naredila tebi, nama, meni. Bi preveč bolelo, če bi poskusil?« Seveda bi. Ljubi bog!

Blanford dolg trenutek ni odgovoril. Nato je Sutcliffe rekel v svojem starem lahkomiselnem slogu: »Prejšnjo pomlad sem šel v Pariz z dekletom, ki je bila približno kot Pia-Constance-Livia. Besedica *archi* je bila v modi kot predpona za skorajda vse. Mislim, da bi bil najin prevod *super*. No ja, vse je bilo *archi* to in *archi* ono. Uvidel sem, da bi mene lahko opisali kot *archicocu*, kaj? V resnici sem šel tako daleč, da sem se imel za absolutno *archicocufosforescenčnega*.«

»Nekako sem resnico o nas vendarle povedal,« je oklevaje rekel Blanford. »Livia me je prinesla iz moje globočine. Vedno sem potreboval prismuknjeno dekle; toda Livia je bila prikladna samo za to, da ji neka mulatka zmrši rep. Preklete!«

»Aha! Vendarle si jo ljubil. Oba sva jo. Lagal pa si, ko si presadil nanjo nekaj ženskosti njene sestre. Napravi si jo za žensko lezbijko, ne pa za moško.« Po premolku, med katerim sta oba pisatelja divje premišljevala o knjigi, ki jo je Blanford naslovil *Monsieur*, Sutcliffe pa *Vladar teme*, sta povzela svoj obotavljivi pogovor. Če imajo osamljeni ljudje pravico govoriti sami s seboj, mar se ne bi mogel osamljeni pisatelj pričkatati s katero od lastnih stvaritev – s pisateljskim kolegom, se je vprašal Blanford.

»Lov na ličinkaste oblike osebnosti! Kar mene zadeva, je bila Livia ...« Sutcliffe je zastokal.

»Dostavljač smodnika v peklu,« je Blanford skoraj zakričal od bolečine, saj ga je njena lepota resnično ranila, mu razplamtela bes zaradi muke.

»Posušen izvir,« se je strinjal Sutcliffe. »Kdo je Livia, kaj je ona?«

Vsi naši pastirci jo hvalijo.

Popolnosti posnetek, ogrnjen v togo
in okrepljen s krajšo jogo,
cuvier spolnega podviga
si zasnoval dekle iz dečka.
Si usmerjal kožo in kosti in duha,
bila je uslužna, trdna a krotka,
a je vendar skrivaj, ne da vedel bi,
iskala organ, ki na tebi ga ni.

»Dovolj, Robin,« je vzkliknil Blanford v navalu obžalovanja in notranje bolečine ob pomisli na temno Livijino glavo na blazini poleg sebe. Sutcliffe se je za jedljivo posmejal in ga mučil še z eno improvizacijo.

Nad svojimi zmožnostmi ljubim
Za zaveso svojih stokov živim!

OH!

Tra la la! Tra la la!
Toi et moi et le chef de gare
Quel bazar, mais quel bazar!

Blanford je menil, da ima prav; saj bi se zanj zgodba lahko začela v Ženevi – na neko žalostno nedeljo v Ženevi. Bilo je mraz; in v snežni mesečini so bili

Švicarji štorasti, rogovilasti, preveč lepljivi. Zaprl je oči, da bi bolje slišal bučno čenčanje zvezd, ali pozneje med večerjo v Bavarii, z njenim obrazom v središču svoje zavesti, pogoltnil zmagoslavne fetiše, neizbežne ostrige. Uf! Kakšna proza! *Nabokov, à moi!* V hotelih sta bili njuni življenji prelepljeni s tapetami vzdihov. Nato pa jutrišnji dan na jezeru, bele stopnice proti nebesom, poškropljene s čemerno sončno svetlobo. »Moja sestra Livia pride jutri iz Benetk. Zelo rada bi te spoznala.«

Tisto je bila Constance, ustvarjena za globoke ljubezni, kakor je čelo ustvarjen za glasbo – z globino viole v določenih tonih, v določenih razpoloženjih. Neskončno je trajalo, preden sta oba uvidela, da imajo besede, ki prehajajo med njima, neko specifično gostoto; zaznavala in razumevala sta jih nekje pod ravno golega običajnega govora. Sestri sta ravno poddedovali razpadajoč dvorec Tu Duc (zato Constančin vzdevek). Bil je v bližini vasi Tubain v Vauclusu. Ne prav daleč od prav tistega mesta, ki je, bolj kot vsa druga, hranilo zanj najštevilnejše velepomembne spomine.

Tu je Sutcliffe vrnil svojo štorasto prisotnost na Blanfordov vlak misli; smrkal je in si nameščal tista svoja močno pokrpana očala. »Toda Livia je imela to, kar te je najbolj vzbujalo – spolno sprožilo v krvi; zaslužila si je spominjanje v slogu, ki ga lahko imenujemo metarealizem – s svojim videzom Ozirisa, čigar udi so raztreseni po vsem Sredozemlju. Dovolj pornokratsko muhastega, Blanford. Kar mene zadeva,

sem si prizadeval za prozno linijo z več telesa – pazi, ne trebuha, marveč telesa, dečko moj.«

»Ne pozabi, Rob,« je odvrnil Blanford, »da je vse, kar napišeš o meni, globoko dvomljivo – v najboljšem primeru zelo sporno. Konec koncev sem te jaz ustvaril.«

»Ali jaz tebe, kaj torej? Kokoš ali jajce?«

»Resnica pri tej zadevi je, da tiste davne dni nismo prav dosti vedeli o sebi; kako smo bili srečni, ko smo zgolj tratili mladost, poležavali v visoki travi, zobali češnje. Žametna angleška poletja mladosti, visoke trave in ura udarcev krogel pri kriketu, ki odbija lenobne ure brezdelja med predavanji. Oddaljeno ploskanje, kadar je kdo udaril kroglo v cilj, se je pomešalo z enakomernim oglašanjem čričkov, vendar ga ni preglasilo. Spali smo v naročju večnega poletja.

Tu je nekoč rekla, da je njene neuravnoteženosti pri plodnosti narava zdravila tako, da je netila sterilne ljubezni – nedovoljene v biološkem smislu. Kakšna je bila korist od najine vere v svobodno voljo? Zanj o sva bila mesečnika, ujeta v toku neudržljive spolnosti.« Glasno je rekel: »Precej slaba tolažba za strahopetnega Robina Sutcliffa, ki sedi v tisti nesnažni hiši in se z opijanjem pomika proti svojemu cilju – skoku z mosta. Njegov Haron je bila sprevržena črna ženska z vranjim kljunom, ki je znala priskrbeti kaj za vsak okus.«

»Mislim, da res,« je z vzdihom rekel Rob. »Vezi, bič, lisice – več tega bi bil moral dati v svojo knjigo, ne pa, da sem pustil zate. Svoje umazane sobe je oddajala na uro. Tja sem prišel v lov za Pio; tako kot

si ti ob svojem času prišel v lovu za Livio in jo našel v postelji s tisto malo grbavko s svetlo zelenimi očmi.«

Blanford se je zdrznil; spomnil se je raskavega gr-lenega smeha, ki je kipel med cigaretnim dimom in kašljanjem. O Livii je rekla: »*Une fille qui drague les hommes et saut les gouines.*« Udaril jo je po obrazu s pletenimi rokavicami. Strogo je rekel Sutcliffeu: »Tvoja dolžnost je pokazati, kako je bila Livia ukrojena po žalostni Pijini meri.«

»Pia dolorosa,« je rekel Sutcliffe. »Torej naj bo več kot ena knjiga?«

»No, med pogledovanjem okrog ovinkov prihodnosti sem videl nekaj kot kvinkus romanov, razporejenih v dobrem klasičnem redu. Pet romanov Q, napisanih v izjemno eliptičnem kvinkusovskem slogu, ustvarjenem za to priložnost. Čeprav odvisni med seboj samo tako, kakor bi mogli biti odvisni odmevi, naj ne bi bili razporejeni kakor domine od začetka do konca v vrstnem redu – marveč bi preprosto pripadali isti krvni skupini – pet ploskev, za katere bi tvoj stari škripavi *Monsieur* zagotovil samo kup tem, da se predelajo v drugih. Na delo, Robin!«

»Pa odnos oblike do vsebine?«

»Knjige bi bile povezane kakor plezalci v steni, vendar bi bile vse neodvisne. Odnos gosenice do metulja, paglavca do žabe. Organski odnos.«

Sutcliffe je zajechal in rekel: »Tukaj preži stara nevarnost – delo, obremenjeno s teoretičnimi premisleki.«

»Ne. Nikakor. Za nobeno ceno ne. Samo *roman-gigogne.*«

»Bolj ko je pisatelj obupan, bolj odkritosrčna je muzika – oziroma tako sem verjel takrat. Zdaj pa ne vem. Veliko premišlujem o hudodelstvu v umetnosti, in to tako, kot prej nisem nikoli.«

»Moj dragi stari Rob, zločin podeljuje koži čudovit sijaj. Življenjski sok kipi, spolnost cveti v skritosti kakor kaka tropska rastlina. Zgleduj se po meni.«

Ves tisti sneženi dan se je Blanford pogovarjal s svojo stvaritvijo, se skušal izraziti, upravičiti svoja občutja in svoje misli. Skušal je vse skupaj povzeti – z gledišča smrti.

* * *

»Iz zasede svoje nezmožnosti sem opazoval in opazal, lačen nejevere. Opazoval sem svojo Livio prihajati in odhajati v zrcalu. S svojega visokega balkona sem opazoval, kako hodi po Benetkah, in videl sem žensko, ki je vohunila za njo po mojem naročilu – za precej zasoljeno ceno. Livia se je venomer ozirala čez ramo, da bi videla, ali ji sledijo – bistra, vitka, živčna, in zelo podobna kariatidi, osvojila je moje srce s svojo sproščeno čutnostjo. Kakšna čudovita posmrtna maska bi bil ta temni obraz – asketski, srčaste oblike in bled. Kako so ji vzdrgetale ustnice in roke, kadar je postala strastna.

Moj bog, kakšna zmešnjava – v resnici sem ljubil Constance. Lahko bi bila moja druga koža. Kakšna čudna fraza, »Do konca življenja«. Kaj pomeni? Zagotovo se ta mali preostanek – stalno krčenje časa –

začne ob rojstvu? Ko si odkril, da si se poročil s homoseksualko, kaj si storil, Robin?»

»Ubogí cepec si je nastavil pištolo na čelo.«

»Celo pisatelj mora biti zvest propadu. Najprej si bruhnil v smeh – zadrega je bila tako trapasta.«

»Toda, še huje, resnično sem jo ljubil, Pio,« je rekel Sutcliffe. »Doletela me je sramotna nesreča. Pa si kdaj živel s katero? S svojo neprilagojenostjo in lažnivostjo ti pokurijo kisik. Odstranijo klasično sočutje, ki ga povzroči ljubezen. Žalost, ki tolaži. In njihova lepota je kakor sulica, Blanford.«

»Kakor sulica, dečko moj, kakor sulica.«

»Na Regent Streetu, v nesnažni točilnici, je ženska, ki je nisem nikoli imel za kakorkoli intuitivno, pozorno poslušala moje jadikovanje in rekla: ‚Nekdo te je ranil zelo globoko in zaradi skrajno lahkomišelnih razlogov. Poskusi se smejati in si dopovedati, da je človek zaradi neodkritosrčnosti vedno kaznovan.‘ Da bi jo kuga!«

»Imela je prav. Toda nikoli ni videla Livie v skrajni stiski, z bliskajočimi očmi, lagati na življenje in smrt – veš, Livia pravzaprav ni prenesla te svoje sprevrženosti. Nikomur je ne bi priznala. Potisnjena ob steno se je obupno branila. Privezana h krmilnemu kolesu potapljajoče se ladje samospoštovanja – kdo pa ni? – je nasedla v mojem naročju. Kratek čas sem jo dajal strogo zasledovati, potem pa, nekega dne ... služabnik Cade se je moral vrniti v Anglijo na materin pogreb in med njegovo odsotnostjo sem se preselil v Lutèce v ozki ulici; zvečer sem sedel tam in gledal, kako se mrači in se prižigajo luči nad kanali. Ulica

je bila tako ozka, da so se balkoni na drugi strani skoraj dotikali naših, tako se je vsaj zdelo. Tri nadstropja više je sedel lord Galen, poln občutja o lastni izjemnosti, in prebiral *The Financial Times*. Pridružil sem se mu za koktejl in od tam, stal sem na njegovem balkonu, pogledal preko ceste in videl, kako se je prižgala luč v temni sobi nasproti. Dve ženski sta se ravno prebujali po popoldanskem počitku – zehali in se pretegovali. Ena je vstala in šla do balkona, da je odsunila oknice. Ob tem je miška dvignila obraz in njen pogled se je srečal z mojim. Bila je moja vohunka, naga, za njo pa je na razmetani postelji podremavala Livia, njeni prsti na spolu, zaspano – kakor bi ubirali strune violine, na katero namerava kdo zai-grati. Njene oči napol zaprte, verjetno je listala po knjigi svojega domišljijskega življenja. Očitno je zapeljala mojo vohunko! V sekundi je bilo vsega konec. Dekle se je umaknilo, jaz pa tudi. Besen in zaprepaden nisem nič rekel staremu bankirju, ki je bil tisti dan še posebej zaskrbljen zaradi cene bakra – nekoč je skrbel za neke skromne naložbe moje matere in je nenehno trpel za slastno analno nujo denarja.«

Sutcliffe: »Torej si bil razburjen od razjarjenosti in si šel dol v točilnico; vratar ti je izročil debelo ovojnico, polno čudovitih časopisnih izrezkov, osladnih intervjujev in slik. Vedno sem te želel nekoliko izprašati glede tega. Poročajo naprimer, da si rekel: ‚V svojem delu nikoli ne iščem slave in bogastva. Iščem srečo‘.«

»Da, res sem to rekel. To sem mislil.«

»Pa sreča, ste jo našli?« Sutcliffe je oponašal nosljavi glas novinarja.

»Rob, najdeš jo šele potem, ko nehaš iskati.«

»Pa si jo?«

»Ne.«

»Zakaj ne?«

»No, na to bi bilo res vredno odgovoriti, vendar prisežem pri svojem življenju, da ne vem, kako.«

»Sem si mislil, da ne. Ko si se potem vrnil v stanovanje, si na malem harmoniju zaigral celotno grozno tokato.«

»Da, glasbena kulisa za živčni zlom. In premišljal sem o vsem psihoanalitičnem čvekanju o naših oceanskih spolnih nagonih. In v svoji moški agoniji sem kriknil: ‚O bog, moj bog, zakaj si dovolil, da sem se poročil s preoblečenim Dečkom?‘ Koga je Livia, ko je spala z mano, v resnici ljubila v svoji domišljiji, v svoji fantaziji? Kdo je moja tekmica, skrivnostna gospa iz sonetov? In kako bi mogel izvedeti? Skrbno je prikrivala svoje naklepe. Ko jo je vžgalo najobčutljivejše sprožilo običajnega poljuba, je obrnila obraz k tej zastri obliki in me uporabila kot *machine à plaisir*.«

»Pa vendar je bila polna idealov, Livia.«

»Nobeni ideali niso dosegljivi – zato jih je vredno imeti. Po jabolku moraš seči. Če čakaš, da pade, boš razočaran – spoznal boš, da je namišljeno.«

»Jabolko gravitacije, Newtonova želja?«

»Točno. Poleg tega ne pozabi, kako smo bili vsi v temi glede poznavanja sebe, svojih nagnjenj, prevladujočih strasti. Treba je bilo odpotovati s Constance na Dunaj, da smo se vsaj nekaj prav malega naučili.«

»To ni ničesar razrešilo, le spoznanje o resnici tvojih spolnih nagnjenj te je vznemirilo.«

»Morda; vendar pa je znanje nekakšen eksorcizem. Zelo sem hvaležen Constance, ki je edina med nami brala v nemščini in je tako imela neposreden dostop do tega, kar so pisali na Dunaju in v Zürichu; poleg tega je bila kljub opuščnemu študiju že odlična zdravnica. Livio mi je pojasnila zadovoljivo.«

»In korist od tega?«

»Nobene koristi; seveda ni bilo dovolj, nikoli ni, vendar mi je omogočilo, da sem sočustvoval z njo, razumel mnogokaj, kot naprimer njeno občasno hote-no zanemarjenost – upor zoper lastno ženskost, željo žaliti moškost. Pa nenehno nemirna, vedno v želji po gibanju. Po večkrat na dan je morala dol v vas, ker je pozabila kupiti to ali ono. To me je begalo, zdelo se je skorajda kot nalašč, in je seveda bilo. Kot je rekla Constance, bila je preprosto vojščak na preži v iskanju plena! Zagotovo je to koristilo, vsi ti podatki. Ne?«

Sutcliffe je za trenutek preudarjal, Blanford pa si je prižgal cigaro in rekel: »Kmalu ne bo nikogar več za pogovor, razen tebe. To je skrajno žalostno – s kom naj se družim? Ti me tako dolgočasiš! Verjetno bo to vodilo v blaznost.«

»Napisala bova knjigo.«

»O čem pa bo?«

»O trajnosti obupa, nedostopnosti jezika, nedoumljivosti umetnosti, omlednosti človeške ljubezni.«

»Livia in Constance, oba obraza? Zamenjani glavi!«

»Oba obraza. Veš, Aubrey, moški homoseksualec ljubi svojo mater, ženski svojo nespravljivo sovraži. Zaradi tega noče imeti otrok, če pa jih ima, naredi iz njih vetrnjake ali čarovnice. To, kar sva mislila, da sva ugotovila, je, da je Livia v resnici ljubila svojo sestro Constance – za poroko s tabo se je odločila zato, da bi izključila Constance. Ni prenesla misli, da bi se vidva zblížala.«

»Toda Livia je spala z mnogimi moškimi.«

»Seveda, toda s pogumnim zaničevanjem, da bi dokazala svojo lastno moškost, svojo moško superiornost. Nadarjena kartuzijanka. Svoje krvaveče moške skalpe je tekla kazati prijateljicam. Tako je oglaševala svoje blago. ‚Poglejte, moški so vredni samo toliko, tako lahko jim je vzeti skalp!‘«

»Žal, to je bilo še preveč res.« Sutcliffe je šel s prsti po tonzuri na svoji velikanski lobanji, na kateri se je pred kratkim začela kazati plešavost. »Po Pii sem si moral kupiti lasni vložek,« je priznal. »In še posebej po vsem tem psihoanalitičnem čvekanju. Vse, kar sem se naučil, je bilo, da so moške lezbijke znane po tem, da so prijazne s psi – toda jaz nisem pes in nisem prikladen. Še eno vprašanje – je bil Jezus lezbijka?«

»Nehaj s tem,« je rekel Blanford. »Ne prenesem prazne blasfemije.«

Na tej točki je Sutcliffe zapel psihoanalitično pesmico, ki si jo je nekoč izmislil, da bi slavil velika moža znanosti, takole je šla:

Joy, Young in Blaznost,
Blaznost, Groddeck in Joy.

Umolknil je in iznenada rekel: »*Et le bonheur?*«

»Točno.«

»Ne more biti nemogoče najti jo. Nekje se mora potikati, le ne vidimo je. Čemu ne napiševa velike avtobiografije? Dajva, kaznujva vse!«

»Poslednja utrdba. Vsi noter za poslednji alibi!«

»Kaj reče moški, ko ga zapusti žena? V agoniji besa krikne: ‚Tristo peklenščkov! Kdo bo kandiral sladkor tej candri, ki ščipa tonzile!‘«

»Ali pa poišče utehe umetnosti: prijetno se je spominjati cviljenja davljene Desdemone.«

»Ali pa bo postal vdova in se iz obupa zvezal s kakšno kosmato služkinjo, ki bo v primernem času spravila na svet kakega kržljavca barve rabarbare.«

»Kismet za romanopisce s kuharico gospodinjo. Jaz pa imam samo Cada, in ta ne zna kuhati ...«

V parku z ravnodušnimi bresti, polnimi vranjih gnezd, je sneg še kar naletaval. Blanford je globoko premišljeval o človeški naravi in njeni neulovljivi raznolikosti, Sutcliffe v svojih oxfordskih sobah pa se je obrnil in naložil klado na ogenj. Za kosilo se je napovedal Toby z mlado študentko. Potem je spet vzel slušalko in rekel: »Če prav razumem, bo razmerje med najinimi knjigami torej incestno? Vložene bodo druga v drugo, ne komplementarne. Za vse bo prostor, za poezijo, za avtobiografijo, za novelo, in tako naprej.«

»Da,« je tiho rekel njegov stvaritelj. »Verjetno si že slišal za tisti posebni medicinski pojav, imenovan teratom? Gre dobesedno za mošnjček, poln nedokončanih rezervnih delov – nohtov in las in napol

oblikovanih zob – ki tiči nekje v človekovem telesu kakor nenevarna bula. Odstranijo ga operativno. Zdi se, da je del dvojčka, ki je na neki stopnji sklenil, da ne bo več rasel ...«

»Novela, vstavljena v knjigo?«

»Da. Mar veš, v katerem trenutku te je začela Pia ljubiti? Stavim, da ne. Bilo je, ko si se tako nezaslišano obnašal na Unescu in so to obesili na veliki zvon.«

»Misliš za Shakespearov rojstni dan? Sploh me ne bi smeli povabiti.«

»Sploh ne bi smel iti. Pa še na smrt pijan, in potem zasesti prostor na tribuni med največjimi sodobnimi pesniki, pripravljenimi, da počastijo Barda. Pa s Tobyjem med publiko, ki je vzklikal in mahal z britansko zastavo. Bilo je nespodobno.«

»Ne povsem,« je rekel Sutcliffe rahlo užaljen, »v tem je bil del resnice. Poleg tega ni mogel nihče ugovarjati mojim dvanajstim zapovedim – nujnim pogojem za tiste, ki želijo ustvarjati umetnine. Še posebej nazorni so bili, ker so bili izkričani v megafon s hripavim, mučeniškim glasom. Zakaj jih nisi uporabil?«

»Nekega dne jih bom, ko bom pisal ta absurdni prizor. Ob tebi je Ungaretti zbledel. In ko si zrecital ves sprijeni katalog bedarij, si, ovešen z žicami in mikrofoni, padel čez veliki fagot elizabetinskih madrigalistov.«

»Prav kot Ofelija,« je rekel Sutcliffe. »Vendar pa stojim za svojimi zapovedmi, pa naj Francozi rečejo karkoli. Naj ti jih ponovim, če si jih pozabil ali

založil.«* Energično si je odkašljaj in jih zdeklamiral za Blanforda, da jih je stenografiral v beležnico, ki jo je imel pri roki.

Pustil je dolg premor za občudovanje ali za ploskanje in nato rekel: »Žal, slabo se je končalo, vendar nikakor ne po moji krivdi.«

Spet je nastala daljša tišina, medtem se je Sutcliffe otožno useknil, z občutkom, da ga njegov tovariš in kmet na šahovnici graja. Nato je rekel: »Kdaj bo Tu pokopana, in kje?«

»Nocoj,« je hladno rekel Blanford z zadržanostjo, ki je bila daleč od njegovih pravih čustev. »V grajsko grobnico, z eksempcijo, in brez obreda, brez cvetja. Mislim, da bo nekaj latern, morda nekaj bakel.«

»Boš šel v Tu Duc?«

»Pozneje, ko bo vse opravljeno in bodo dvorec zaprli za čez zimo. Rad imam dež nad Avignonom z vsemi njegovimi spomini. V občutku, da so vsi odšli, da je človek popolnoma sam, je nekakšno melanholično razkošje. Kraji, kjer se lahko to najbolje izkusi, so na zapuščenih železniških postajah ponoči, v praznih letaliških čakalnicah, v vso noč odprtih kavarnah po mestu.«

Sutcliffe je rekel: »Pa Livia, ki se je v mojem oseb- nem življenju in knjigi spremenila v Sylvie in znorela? Kaj pa ona v tej povezavi?«

»Livia je izginila, poslednje novice o njej so s poti v Španijo s starim črnskim pianistom. Zanj sem zadnjič slišal pred nekaj leti od dekleta, ki jo je pozna-

---

* Vseh Dvanajst zapovedi je v dodatku.

la; bilo je v eni tistih hiš, v katerih strežejo posebnim nagnjenjem – pravzaprav v taki, v kakršni si ti stanoval pri tisti stari babnici. Kdaj pa kdaj sem šel mimo samo zato, da sem preveril, saj sem nekoč tam našel tresočo se Livio, od glave do peta drgetajočo od utrujenosti ali mamil. Z nerazločnim, jokavim glasom je rekla: ‚Če ne bo kdo poskrbel zame, je konec z mano.‘ Takrat sem spoznal, da jo ljubim in da je ne bom nikoli zapustil; in ves čas je v meni neki glas besnel in kričal: ‚Bedak‘!«

»Tam sem jaz zalezoval Pio.«

»Vso opotekavo smo odpeljali v kuhinjo in jo posadili na stol, jo rotili, naj kaj poje. Coprnica je namazala maslo na kruh. Livia je nenadoma bruhnila v jok in rekla: ‚*J'ai failli t'aimer*,‘ in solze so ji po dolgem ljubkem nosu tekle na krožnik. Med jokom je začela jesti, v jokavi lakoti je bila tako podobna majhnemu otroku, da sem bil premagan. Sedel sem tam, si grizel ustnice in se spominjal, kaj vse mi je bila povedala.

Nekoč ji je v temnem kinu neka ženska lahko položila roko na stegno in začutila je, kako se je vsa njena narava nagnila kakor galeja v vetru, da se vzburjena požene po novih morjih. Ni se zganila. Ni spregovorila. Ni se odzvala. Nato je vstala in odšla iz kina, ne da bi se ozirala. V veži jo je obšla taka slabost, da je morala nasloniti glavo na hladno steno iz ploščic. Neka roka se je dotaknila njenega rokava in glas je rekel: ‚Pridite, naj vam pomagam.‘ In tako se je začelo. In tako, kot je izginjala iz mojega življenja, sem jo začel poustvarjati na papirju tako natančno, kot sem

le mogel. Nekoč, ko je že odšla in sem bil osamljen, sem peljal drugo dekle iz iste hiše v hotel – samo zaradi tolažbe, da bi spal z nekom, ki jo pozna in lahko govori o njej, tudi če bi bilo to, kar mi ima povedati, boleče. Cinično in v močno nosljajoči francoščini mi je to ubogo bitje zelo podrobno pripovedovalo o Livijinih junaštvih in ob tem pristavilo: ‚Ta ima visoko ceno. Med dekleti, ki imajo to rade, je znana kot Moustache.‘ Dragi moj Rob, moja ljubljena je bila med svojimi znana kot Moustache!«

»Verjetno je bilo pametno, da si napravil Pio raje pasivno kakor pa dejavno – to ji je podelilo razsežnost, ki je je Livii primanjkovalo, zanos.«

»Toda Livia je bila magnetična in jo je bilo veliko težje naslikati. Od nekdanj sem se trudil, da bi v damo zopet vrnil malce ženskosti, kakor da bi skušal napolniti lutko z žaganjem, skušal s kapljami napolniti oko, skušal napolniti duha z molitvijo. Nato je izginila za nekaj dni, na smrt pijano so pripeljali policisti, ali pa se je zvrnila po tleh v kaki točilnici in medlela na smrt. Veš, njeno zdravje je bilo zaskrbljujoče, nikoli ni bila prav krepka, in ves čas si ga je neusmiljeno spodkopavala. Toda njena očarljivost! Ni se ji dalo upreti, dišala je po nevarnostih in razočaranjih. Moški se ji niso mogli upirati in hrepenela je po tem, da bi se lahko odzivala. Da, predala se je, toda na poljub se je odzival le zmazek ženske. Čustveno je bila omrtvičena, njena duša je bila prevlečena z gumijem.«

»Kako smešno,« je rekel Sutcliffe. »Menim, da si odkril pravo resnico potem, ko je bil na njeni roki

že poročni prstan. S Pio je bilo povsem enako, vse sorte nedoločnih predstav sem imel o tem, da se jo da odrešiti, čeprav je divja in nestanovitna – malce ustaljenosti in urejenega zakonskega življenja ... Takrat bi že moral vedeti, kako zaznati pedračo (žensko različico pedra). Konec koncev ni znala niti plavati niti plesati in v ljubezni je postala vsa omrtvičena, toda krotka – njeni poljubi so bili enodimenzionalni in nežnejši od večše.«

»To ni bila Livia. Njen najljubši lak za nohte se je imenoval Sadistična rdeča, in pri stvari je bila z nasilnostjo in vnemo prašička pri sesku. Prava roparica, rada je nosila krzno divjih živali. Ta suha fantovska fukaška frklja, ta me je prežela s svojo brezupno, blažilno, domišljijско čutnostjo.«

»Zakaj si bil zaradi prstana tako nejevoljen? V svojem primeru sem čutil, da je Pia to grdo izkoristila in hotela pod krinko statusa in trdnosti, ki sem ji ju zagotavljal, nadaljevati po starem. Čutil sem se opeharjenega.«

»V mojem primeru je šlo za sam prstan – bil je last moje matere. Imel sem vse mučne nagibe in zbegane impulze edincev, v mladosti bolehnih in zato razvajenih. Šola je bila muka, drugi ljudje so bili muka. Bila je moje edino dekle, mama, in ostal sem *vieux garçon*, samec, dokler ni umrla, in dokler nisem pomislil, da bi bila moja osamljenost manj neznosna, če bi bila v hiši ženska. Seveda sem medtem imel to dolgo ljubezensko zgodbo s Constance; toda ni se hotela znova poročiti. Kakor že, Livia je izginila nekje v Aziji in v tistih časih je trajalo leta, preden je domneva

o smrti dovolila človeku sanjati o ločitvi. V Pii si jo nekoliko popačil.«

»Kriv pa si ti, ker si jo napravil pasivno, ne pa dejavno. Pia, ki je bila videti tako ljubka v beli spalni srajci, se je uslužno spravila v stanje raztresenosti, da je izpraznila svojega moža (nežno, prizadevno), vendar tako, kot zbiralec ‚izpiha‘ ptičje jajce. Sicer pa, ko je razgreta ležala v postelji, se je poigravala z masturbatorskim kodrčkom, in, mislim, sanjari o svoji *foutteuse* ali *frotteuse*. Čemu ne? Kaj je cenejše od sanjarjenja? Toda otročje sanje, ki obnavljajo zgodnje spolno življenje, so ravno tako vročične kakor sanje puščavnika. Veliki Amputator Mošenj z jajci, odreši nas! Gospa je bila zgolj *station de pompage*.«

»Otroštvo, s svojimi grobimi spolnimi in psihološkimi poškodbami – kakšna strašna reč, ki jo je na silo treba prestati. Ne, Rob, človek res nima možnosti!«

»Verjeli so v Boga. Križani Jezus! Kako so mogli?«

Blanford je vrgel cigaro v ogenj in v nenadnem navalu nostalgичne strasti pomislil na Tu. Vstala je pred njegovimi notranjimi očmi, hodila ob jezeru, ob katerem sta si enkrat za vselej obljubila dušo in telo; slišal je njen tihi glas, ki bere iz knjige o Nietzscheju, ki sta ga prišla iskat tja.

»Kar se zgodi,« je zamišljeno rekel Sutcliffe, »po mnenju pametnjakovičev, s katerimi si se s tako majhnim pridom posvetoval – to, kar se zgodi s penisom, je kronanje, ki mu sledi obglavljenje – kralj se tako globoko klanja pred gospemi, da krona pade na rdečo preprogo. Ni tako?«

Blanford se je strinjal in razširil izjavo z glasom, polnim gnusa. »Glava še posebej dobro služi za izražanje biseksualnih konfliktov in prekanjeno lahko predstavlja tako ženske kot moške genitalije. Obe dekleti sta bili odlično izurjeni v zelo hudih migrenah. Obstajajo vaginalne krvavitve, ki se jih da ustaviti s kokainsko blazinico v nosu. Ne pozabi, giljotini so rekli *La Vierge*.«

»Figo za vso to folkloro!« je vzkliknil Sutcliffe. »Na koncu bo vse prežvečeno, in to veš. Zavihrala bo črna zastava čistega kanibalizma. Če narcisi (umetniki) ne morejo ljubiti, s kakšno pravico uganjajo toliko hrupa?«

»Prav imaš.«

»*Si on est Dieu pourquoi cochoonner?*«

»Dokončno prav imaš, kot se reče. Kako uporaben stavek.«

Blanford je lahko slišal, kako je njegova stvaritev pretrgala vrečko z ocvrtim krompirčkom in ga začela hrustati med besnim premišljanjem o teh vse preveč prefinjenih zamislih. Blanford je pomislil na svoje otroštvo. »Edinec je obsojen na nostalgijo in negotovost. Nihče ne bo nikoli vedel, koliko me je stalo, da sem se kljub vsem svojim strahovom in obupavanjem naučil pisateljskega poklica. *Solo, solitude, solace* ... Vse se začne na *Sol* Očeta, *Sol* Sina in *Sol* Svetega Duha. Mnoga leta je hirala, moja mati, priklenjena na posteljo, bolehalo za neko slabo poznano boleznijo, ki je bila podobna srčni bolezni. Zdaj mislim, da je šlo za hudo motnjo v žlezah – morda priželjc. Povzročala ji je izčrpanost, kožo je imela kakor magnolija; njene